

گروه آموزشی فرش

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد فرش

عنوان:

بررسی طلسم و تعویذ و تأثیر آن در نقش مایه‌های فرش‌های سیستان و بلوچستان

استاد راهنما:

حسن عزیزی اشکهرانی

استاد راهنمای دوم:

دکتر امیرحسین چیت‌سازیان

دانشجو:

ابوالقاسم نعمت شهر بابکی

واژه‌های کلیدی:

۱- طلسم ۲- تعویذ ۳- فرش عشایری ۴- طرح و نقش فرش ۵- فرهنگ سیستان و بلوچستان ۶- نمادگرایی

چکیده:

از گذشته‌های بسیار دور انسان به دنبال تسلط بر نیروهای اسرارآمیز و مرموز طبیعت بوده است. انسان نخستین به جهت شناخت کمی که از طبیعت اطرافش داشت و به‌منظور غلبه بر سختی‌ها و مشقات زندگی و همچنین دور کردن بلاها و بدی‌ها و جذب نیروهای خیر به‌ناچار دست به دامان نیروهای ماورائی بوده و از این طریق بیشتر امور خویش را پیش می‌برده است. این اعتقاد به نیروهای ماورایی و طلسم و تعویذ در دوره‌های متمدنی و در فرهنگ‌های مختلف وجود داشته و هنوز نیز وجود دارد. از این‌روی طلسم و تعویذ نقش مهم و حیاتی در زندگی انسان‌ها بازی کرده است. در این‌بین استفاده از اشکال و تصاویر نقش بسیار مهمی داشته و این اشکال به جهت ارزش و قدرتی که به‌مرور پیدا کردند کم‌کم به‌عنوان نقوش تزئینی وارد هنرهای دستی نیز شده‌اند. در بین هنرهای دستی دستبافته‌ها نقش بسیار مهمی دارند و این بستر مناسبی است برای بافنده ذهنی باف برای انعکاس آمال و آرزوها و خواسته‌هایش. سؤالی که در اینجا مطرح می‌شود این است که دستبافته‌های عشایر سیستان و بلوچستان تحت تأثیر این طلسم و تعویذ و خصوصاً نقوش آن‌ها بوده است نتایج این پژوهش که بر اساس مطالعه اسنادی، کتابخانه‌ای و میدانی انجام‌گرفته است نشان می‌دهد که اعتقاد به طلسم و تعویذ در این جوامع بسیار بوده و هست و این موضوع بر تمامی جوانب زندگی و خصوصاً نقوش تزئینی بکار رفته در تولیدات و دستبافته‌هایشان تأثیر گذاشته است.

نقوش فراوانی با کاربرد طلسمی و تعویذی در این دستبافته‌ها یافتیم و حتی با کنکاش بیشتر پی بردیم که بسیاری از دستبافته‌های این عشایر نیز با اهداف طلسمی و تعویذی تولیدشده‌اند.